»БРАНИК« ИЗЛАЗИ
шест пута на недељу,
осим на дан после свеца.

ПРЕТПЛАТА И ОГЛАСИ
шаљу се на администрацију
А РУКОПИСИ
уредништву »БРАНИКА« у Нови Сад.

Рукописи се не враћају.

БРАНИК

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ СЛОБОДОУМНЕ СТРАНКЕ

ЦЕНА ЈЕ »БРАНИКУ«

на годину	К 32·—	40·— дин.
на по године	К 16·—	20·— »
на четврт године	К 8·—	10·— »

Поједини бројеви стају 10 потура.

ОГЛАСИ
рачунају се 10 пот. од реда ситних слова

Уредништво и администрација „Браника“ налази се у кући дра Мих. Полита-Десанчића, грчко-школска улица бр. 11.

Број 135. У Новом Саду, у уторак 19. јуна (2. јула) 1907 Година XXIII.

Чиме они прете!

Нови бан, управо *комесар* за Хрватску-Славонију, др. Александар пл. *Ракодцаји*, ушао је у Загреб *furtim:* у два сахата *после поноћи*. Он се бојао *одушевљеног* дочека. Његова Преузвишеност није хтела да прими очитовање народне љубави и за то је ушла у Загреб на — стражња врата. Заиста, велика скромност од Његове Преузвишености, бана Фучка. Но, како чујемо, у последњем тренутку, пред свој „тријумфални“ улазак у Загреб, господин Фучек сетио се свог благоутробија. Наручио је пар *кикиндских кренвиршли*, с великим апетитом их потрошио и за тим ушао у своју кућу, на којој је народ дотле већ — *полупао прозоре*.

Заистину, *лепшег* дочека није доживео ниједан бан троједне краљевине!

Него господу мађарске коалиционаше у живац је дирнуо проглас наше браће из Троједнице. *Мађарски коалицијонашки листови надали* су *шакову дреку* против потписника проглаcа, да се разлеже од Кечкемета до Бакоњске шуме. Мађарским шовинистама није право, што су се делегати хрватско-славонског сабора обратили на свој народ прогласом, у коме су разложили све, што је народу требало казати и растумачити. И тај проглас мађарске шовинисте називају *велеиздајом!* Њихови листови траже, да се **судски прогоне** сви они, који су потписали проглас на народ у Хрватској и Славонији. Па дабогме, у Угарској се сваки час судски прогањају и затварају народносни јавни радници, па је „слободњацима“ у данашњој мађарској коалицији врло жао, што је нестало сурова режима „граничара“ грофа Куена Хедерварија. Кад је овај човек постао угарским министром-председником, Копутовци су грмили против њега: Граничар! Граничар! *Сад* им је жао за „граничарем“ и за то је морао за бана Хрватске и Славоније да дође „граничарев“ трабант: *Ракодцаи-Фучек*. Он је био мајстор у прогањању слободе мисли, он је написао највише *уводних чланака* у облику судских решења о потврдама заплена независних листова у Троједници.

И кад данас из Пеште *прете* делегатима хрватско-славонског сабора *судским прогоном* због њихова прогласа, ту господа свакако полажу много на Ракодцаи-Фучкову праксу.

Али једно заборављају господа из мађарске коалиције, којима су увек пуна уста „слободе“:

Притиснуто јаче све на више скаче!

После жупанијске скупштине у Сомбору.

У среду, 13. (26.) јуна, одржана је редовна скупштина бачке жупаније у Сомбору и како је та скупштина у многом погледу била врло интересантна, то ћу бити тако слободан, да врлопоштованим читаоцима цењеног „Браника“ изнесем верну слику ове жупанијске скупштине.

На скупштину дошли су врло многи жупанијски представници, међу којима опазисмо леп број *српских свештеника*, као и много других угледних представника Срба.

Најзанимљивији предмет скупштине био је избор бач-алмашког надсолгабирова. Кандидата је било свега дванаест, који се пријавише на то место, али су само тројица од њих знали, својим путем и начином, да привуку, које из центрума а које из среза, доста представника, те су себи створили доста јаке и прилично једнаке странке. Кандидат великог жупана био је Десидерије *Хорват*, досадањи жабаљски солгабиров; сремски кандидат био је Ђула *Триполски* а српски кандидат био је дугогодишњи заслужни архивар Сава *Поповић*, који је целом свету познат као изврстан чиновник и као предусретљив човек и који је сваком без разлике, где год је могао, помагао и на руци био.

Кад је дошао на ред избор надсолгабирова, велики жупан именовао је од своје стране тројицу, а скупштина опет од своје стране тројицу у кандидациони одбор. Карактеристично је било то, да у кандидациони одбор није ушао *ни један* Србин, а то се до сад није никад дешавало. Право каже наша народна пословица: „познаје се светац по вечерњу“. Тако је било и овом приликом. Чим смо ми Срби представници видели, да нико од наших људи није ушао у кандидациони одбор, одма смо знали, да наш кандидат, Сава *Поповић*, не ће бити кандидован. Најопаснији контра-кандидат Хорватов био је Ђула *Триполски*, који је знао око себе скупити већину представника из среза, те кад је велики жупан видео, да ће Триполски заиста бити и изабран, ако га кандидује, он га просто није хтео кандидовати, ни њега па ни Саву Поповића, већ је поред Хорвата кандидовао два „штромана“. Разочарање је било велико а негодовање још веће, а то је јасно избило на површину у френетичним узвицима: „Живео Триполски!“ Велики се жупан збунио те је једва промуцао: да Триполски није кандидован. Хорватове присталице на то повикаше: „Живео Хорват!“ и велики жупан изјави, да је Хорват изабран за бач-алмашког надсолгабирова. Разуме се по себи, кад су присталице Поповићеве и Триполскога видели, какав је „Kaiserschnitt“ учинио велики жупан, да се са бурним протестовањем и негодовањем удалили из дворнице.

Поступак великог жупана Драгутина *Фернбаха* осуђују сви без разлике због крајње му нетактичности. Кад је већ хтео, да по што по то протури свога кандидата Хорвата, имао је он пута и начина, да Триполског и Поповића наговори, да овом приликом повуку своје молбенице, а то би ови као зависни чиновници зацело и учинили, те не би толики свет узалуд трошио новац, долазећи у Сомбор, да својим очима гледа, како велики жупан изиграва представнике, не допуштајући, да ови врше своје бирачко право.

Настаје питање: па на што су управо представници ту, за што се у опште позивају у скупштине, кад се с њима, најугледнијим људима из једне жупаније може поступати као што кнезови поступају са својим кишбировима?

Негодовање, које је наступило услед нетактичности великог жупана изгледа ми као бура у чаши воде. Два-три дана говориће се о томе, па ће све остати по старом; велики жупан ће, ако се не промене прилике, радити и даље, што он хоће, изиграваће и даље представнике, а представници ће и даље климати главом и одобравати, што он нареди и заповеди; ако им баш што и не буде право, мало ће гунђати и опет ће се наставити стара песма da capo.

Није ми била то главна намера, да изнесем пред наш свет, шта велики жупан ради, како изиграва право представника и како поступа с њима, јер тога је било и пре и биће све дотле тако, *докле се год буду бирали за представнике чиновници жупанијски, бележници, једном дречи зависни људи*, који нити смеју, нити могу имати своје воље, већ ми је била то главна намера, да укажем на онај јадни и жалосни положај Срба представника у жупанијској скупштини.

Од 640 жупанијских представника има свега 130 Срба представника те према томе сачињавају Срби пред-

ЛИСТАК.

Tábori Róbert.

БЕГСТВО.

I.

Седи деда је са највећом радошћу редом обилазио своје сватовске госте и са сваким се куцао. Ружица само додирне крај пехара са шампањцем својим руменим усницама, али господин Дамјановић, који је са десне стране седео, дотле ју је наговарао, док добро није повукла од непознатог пића, које јој се јако допаде, те наискап попије пун пехар.

Нека необична ватра јој прође кроз цело тело. Крв јој је врила у жилама и смеле мисли су јој се врзле по глави. Ни сама није знала, од куда јој толика храброст, јер уједаред се окрене према оном, који је са леве стране седео, и шапну му на уво:

— Знате ли ш.а? Хајте да одбегнемо!

Ову фразу је читала у некаквом француском роману, који је ноћу тајно поред једне свеће само с највећим страховањем прелиставала, да је васпитачица не ухвати. У роману је нека грофица исто тако казала неком младом маркизу, који на то клекне и свечано изјави:

— Госпођо, располажите мојом крвљу и мојим животом!

— Коста Белић, који је с леве стране седео, тешко да је знао фразе јунака у романима, јер се јако зачудио. Али како је шампањац и у њему јако дејствовао, устане и пружи руку Ружици. Ова нема оданост још већма се допала младој девојчици — Ружица није имала још ни шеснаест година — те притисне руку свога витеза. На то овај јако поцрвени.

Пређу у другу собу, где су били тако исто постављени столови за госте. Куда су год прошли, свуда су само пуне чаше пружали према њима. Али Ружица рече:

— Немамо каде: бегамо!

Гости су се на ту шалу насмејали, озбиљан остаде само Коста Белић. Крадомице погледа на девојку и уздрхта од ватре, која је пламтела у њеним очима. У тајности је већ одавно волео Ружицу, али никада јој није смео рећи. Он, сиромах, чиновник у банци, и богата кћи банкарева; заиста врло смешна ствар.

У петој соби, где није било већ гостију, млади човек стане поред неке столице и крадомице је посматрао у великом огледалу, које је на зиду висило, витки стас девојчице, која се сасвим уза њ приљубила. Свакојаке мисли су му се по глави врзле, али из хаоса није могао ишчупати ни једну таку, која би сасвим довршена била. Из мисли га трже заповеднички глас Ружичин.

— Ајдмо већ једаред!

Повиновао се и тек у ходнику, који је од разних јужних цветова јако загушљив мирис имао, смео ју је запитати.

— Куда идемо?

Ружица га мало подругљиво погледа, за тим се нервозно насмеје и рече:

— Чудно питање! Та куда одлазе они, који беже . . .? Далеко у велики свет, преко мора, где дрва од поморанџе миришу и лимун расте. Држим, Шпањолска је најближа. Хајдемо дакле у Шпањолску!

Сасвим поносито, што толико зна земљопис, узме свој огртач и док је Коста обукао свој зимски капут, пред огледалом дотера мало своју разбарушену косу. У истом француском роману је тако исто радила и гроф ца. Али како се Коста још увек спебивао, она јачим гласом повикне на њ:

— Хоћете ли бегати са мном, или не?

Коста се поплаши и муцајући одговори:

— Хоћу. Како не бих хтео?!

Вратар блесасто погледа за њима, али како је био мало надеран од разноликог пића, мислио је, да му обадва ока вграју па их пусти на поље.

II.

Немо једно поред другог су ишли двоје младих по глатком, смрзнутом, мртвом великоварошком тратоару. Ишли су без икаква правца и мете у тим мислима, да сада тако нешто чине, што није свакидашње, него романтично и врло опасно. Али о опасности су имали особите појмове. Кости је тако изгледало, као да он сутра пре подне не ће моћи отићи на време у звање, а то ће се после годину и по дана његова службовања први пут догодити и видео је испред себе строго лице свога шефа, који га је пребацујући карао:

— Дакле и Ви већ лумпујете?

Пред Ружичиним очима је лебдела скоро иста таква слика. Само што се у њеној машти место шефа појавила њена француска васпитачица. Матора мадмоазела тресла је своју фаличну косу, свечаним пофретом руке покаже на граматику, а међутим је пискала:

— Лакше је ноћу шетати са младим људима, него научити неправилне глаголе!

Да се отресе од тих немилих мисли, рече младом човеку:

— Знате ли, Коста, да сам ја одавно приметила, да ви мене љубите. Када сте ми у очи нове године подигли рукавицу са земље и тајно је пољубили, била сам сасвим начисто с вашим осећајима. Тај знак никада не вара и ја . . . но па да, хотимице сам испустила рукавицу. Ви се мени допадате. Тако сте благи, меланхолични и услужни, као ироји у романима. Сигурна сам, у том, да би за моју љубав и лавове могли убијати?

— Без сумње, госпођице Ружице, ма да

ставници тек једну петину према четири петине Несрба. Кад овако ствар стоји, онда нам се и нехотице намеће питање, да ли бисмо ми Срби, са обзиром на мали број наших представника, требали у опште да покренемо какву акцију, да ли бисмо требали да порадимо на *организацији једне чисто српске странке без обзира на наше политичке странке, а са том родољубивом сврхом: да у нашој жупанији гледамо да унапредимо чисто наш српски интерес*; да ли би било изгледа, да бисмо у том послу могли наћи савезника и са каквим изгледом на успех?

Моје је тврдо уверење: *да сви Срби представници*, били они које му драго политичке боје, треба, шта више то им је света дужност, *да покрену акцију, да се у жупанији нашој организујемо* као једна **чисто српска** *странка*, која ће конзеквентно *радити на унапређењу чисто српских интереса*, а у друштву са оном мађарском странком, која би била вољна, да у том погледу с наша пактира. Разуме се по себи, да бисмо и ми од своје стране морали помагати ту мађарску странку у свима оним питањима, која се не косе са нашим жељама и тежњама. Пошто четири петине Мађара не сачињавају једну компатну странку, већ су подељени у две скоро подједнаке странке, то бисмо ми — ако бисмо били у стању да у своје коло скупимо све Србе представнике — могли бити важан, одлучујући фактор у нашој жупанији, а не бисмо, као до сад, били само зато ту, да нас је више на броју. Има доста знакова, који говоре томе у прилог, да би једна од мађарских странака у жупанији била вољна, да с нама пактира, и онда се по себи разуме, да би успеха морало бити. У том погледу чињени су већ и кораци и ми смо наишли на доста добру вољу како код једне тако и код друге стране. На жалост, та паметна и родољубива мисао о оснивању једне српске странке у жупанији без обзира, да ли је ко либерал, радикал, конзервативац или клерикал, пропала је због *индоленције старијих Срба представника*. Међу тим, у последње време као да је и *у том погледу пошло на боље*. Старији и угледнији представници дошли су до тог уверења, да овако, као што је до сад било, не сме и даље остати, јер ако се ми не сложимо, ако не створимо, сви без разлике странака, једну, рецимо: „жупанијску српску странку", која ће радити на томе, да се остваре и српске жеље, које би се огледале у томе, што бисмо досадање ваљане Србе чиновнике одржали у њиховим положајима, те ако је могуће да и нова места за Србе освојимо као на пр. да се у српским селима бира само Србин за бележника: онда ће зацело наступити оно, чиме нам већ сада прете: да ће децембра о. г., кад буде општа рестаурација, *побацати све Србе чиновнике из жупаније*, да нам нема ни трага ни гласа. Ето, до тога ћемо дотерати, ако се не сложимо, ако сви као један човек не порадимо на томе, да се у жупанији нашој организујемо као једна *компактна српска странка*.

Као што сам извештен, намерни су наши најугледнији представници на челу са уваженим родољубом г. Стевом *Дунђерским*, да за најкраће време издаду проглас на све Србе представнике с позивом: да сви до једног ступе у ту странку. Дај боже, да се ова родољубива српска мисао и оствари, да не гледимо више својим очима, како *нас у жупанији нико ни у шта не зарезује* и како *нас багателише и онај, који није достојан ни да нам обућу с ногу скида*.

Нема тога Србина, кога не ће обузети туга и жалост, кад помисли, какав смо некад положај заузимали ми Срби као жупанијски представници, колико је онда било угледних Срба чиновника на највишим положајима, а како данас јадно и жалосно стојимо. Међу тим, морамо признати, да што је дотле дошло, највише смо баш *ми сами криви*. Ко се особито у последње време бринуо о томе, шта се у жупанији ради, ко је мислио о томе, да се, где год се може Србин бира за представника, ко је у жупанијским скупштинама устајао да брани наш интерес? Нико! Видећи Мађари, да ми сами напуштамо не само наше право, већ и нашу свету дужност, они су лагано, али постојано присвојили све у своје руке, те нам сада кроје капу у жупанији, они нас *багателишу* и не воде рачуна о нама, као да и не постојимо на овом свету. У једну руку имају и право! Треба још више да нас газе и презиру, јер смо то, *због наше крајње немарности*, потпуно и заслужили. *Ко сам себе не поштује, нема праоа да захтева, да га други поштује.* За то, памет у главу, па се за рана почнимо прикупљати, организовати, да нас не би децембарска рестаурација затекла неприправне. Што раније почнемо, боље ћемо се спремити, иначе — пропаст твоја од тебе, Израиљу!

Dixi et salvavi animam meam!

Милан.

морам признати праву истину . . . ја досада никакво оружје нисам имао у рукама.

— Тим лепше од вас, што бисте се ипак жртвовали! Када сам приметила, да сам ја ваш идеал, хтела сам говорити са дедом, да ми допусти да будем ваша жена . . .

— Господин шеф би ме свакако отерао из службе, — рече Коста, готово дршћући.

— Мислите? Ја не верујем, јер деда ми досада ништа није одрекао.

— Па за што смо онда побегли? питаше Коста у чуду.

— Овако је романтичније! Кад стигнемо у Шпањолску, писаћемо деди, да нам да благослов. На то ће он сам доћи и венчаће нас у каквој старој капелици, у којој ће клечати испред двери какав стогодишњи пустињак. Онда ћемо доћи кући и срећно живети, јер ви — но јелте! — знате песме писати, те ћете ми сваки дан по једну лепу песму написати?

— Разуме се, да ћу писати! — одговори Коста, али мисли су му лебделе на другу страну. Мислио је о свом шефу, како ће га он благосиљати! Боже, само да ме из службе не отера! — уздисао је тајно.

— Са које се станице иде у Шпањолску? запита Ружица.

— Мислим, са јужне станице, јер Шпањолска лежи на југу.

— Онда хајдмо преко гвозденог моста!

Када су стигли до гвозденог моста, Ружица се стидљиво окрете своме витезу:

— Молим вас, Коста, узмите и за мене билету, јер сам свој новчаник заборавила код куће. Првом приликом ћу вам вратити.

Коста побледи. Паде му на памет, да ни пребијене паре нема код себе. Данас је тридесети, а последњу форинтачу је издао за беле рукавице.

(Свршиће се.)

Проглас делегације хрватско-славонског сабора у Будимпешти.

Законском основом о жељезничкој прагматици, која иде за узакоњењем мађарског језика на територију краљевине Хрватске, а по том и за кршењем јасних установа темељних државних закона, дошло је између заступника краљевина Хрватске и Славоније на заједничком сабору, те мађарске коалиционе владе и саборске већине до оштре борбе и прелома. Заступници краљевине Хрватске на заједничком сабору, који припадају српској и хрватској коалицији, не само што никада неће допустити, да се поновно и узакоњено право језика овако погази, већ поричу и компетенцију заједничкој влади и заједничком сабору, да самовољом и бројном премоћи изиграју на равноправној подлози утаначене уговоре обих краљевина, који се могу само законом предвиђеним путем мијењати, заступници српске и хрватске коалиције чине том пригодом само оно, што им народна част и патриотска дужност напрама народној светињи налажу.

Угарска влада, кад није могла да скрши отпор хрватских заступника, оборила је хрватску народну владу, која је пала жртвом сплетака и једностраних информација.

Баном је постављен чиновник, који је прије двадесет година доведен у Хрватску, да буде извршитељем туђе воље и туђинских смјерова. При његовом именовању бијаху игнорани најпримитивнији принципи уставности и парламентаризма, јер и ако темељни закон угарском министру предсједнику даје право предлога код именовања бана, тај исти темељни закон чини бана одговорним хрватском сабору, а за мнијење тога сабора при рјешавању ове банске кризе није се никако ни питало.

Из овога је јасно, да положај новога бана не ће бити положај бана уставног, већ ће његов задатак бити само тај, да у домовини покуша скршити народно представништво, које не попушта у обрани народних права те слободну народну вољу, а себи за провађање своје мисије да створи парламентарну стафажу, те тиме поврати стара времена и оживи режим, који смо прошле године снажним народним покретом сломили.

Српски и хрватски народ у краљевини Хрватској чекају по томе нове и тешке борбе, у којима ће искључиво господство његове материнске ријечи и његове тежње за слободним уставним животом извојевати сјајну побједу, ако народ притиску и замамљујућим обећањима новог ненародног режима буде знао одговорити слогом, карактерношћу, отпорном свијешћу и поштењем својих чинова.

Народе! У овом часу не заборави ни то, да се главна снага сваког протународног режима у Хрватској оснивала на раздору између Срба и Хрвата, који је знао распиривати. Сва је прилика, да ће и протународна владавина, која се сада спрема, опет покушати, да се разбије овај споразум између Срба и Хрвата, који је једини био кадар да сруши протународну и протууставну владу и народу донесе годину дана уставне слободе и чистог парламентарног живота.

Ово ти, народе, поручују твоји заступници са попришта, на којем сада војују за народно право и позивљу те, да, као што си од својих заступника захтијевао, да у борби устрају, ту борбу сада и сам уставним путем и законитим средствима мирно и достојанствено прихватиш и до краја спроведеш. Живила слога Срба и Хрвата! Живила Хрватска!

У *Будимпешти*, 28. јуна 1907.

Љуба *Бабић-Ђалски*, Јово *Бањанин*, Еразмо *Барчић*, др. Анте *Бауер*, Ђуро *Бедековић*, Стјепан Церовац, др. Мирко *Граховац*, др. Аугуст *Харамбашић*, Гедеон *Илић*, др. Ђорђе *Красојевић*, гроф Мирослав *Кулмер*, др. Младен *Лисавац*, др. Иван *Лорковић*, др. Едмунд *Лукинић*, др. Перо *Магдић*, др. Богослав *Мажуранић*, др. Богдан *Медаковић*, Густав *Модрушан*, Васо *Муачевић*, Мато *Новосел*, Богдан *Пењић*, др. Анте *Пинтеровић*, др. Душан *Поповић*, Светозар *Прибичевић*, Јосип *Пурић*, Франо *Суцило*, др. Ђуро *Шурмин*, Грга *Тушкан*, др. Божо *Винковић*, др. Фран *Врбаник*, Стјепан *Загорац*, гроф Рудолф *Норман*.

ГОВОР

БУДА БУДИСАВЉЕВИЋА,

народног заступника и делегата на заједничком сабору,

изречен у заједничком сабору у Будимпешти 1. (14.) јуна 1907.

(Наставак.)

Буде Будисављевић: Господо, не бих мислио, да могу људи бити тако тврдога срца, да могу доносити овакове окорјеле установе, али ја могу да разумијем од господе, која су стварала ову законску основу, према оној нашој пословици: »Сит гладном не вјерује".

Ђуро Шурмин: Врло добро!

Буде Будисављевић: У § 18. стоји (чита): Сваки је намјештеник дужан, да одмах пријави претпостављенику, ако на другом намјештенику опази, да је исти било прије почетка службе, било за вријеме службе у припитом стању; припитог намјештеника ваља са обављања прометне службе одмах одстранити«.

Господо, овакова законска одредба отвара широко поље денунцијацијама и даје могућности, да друг друга уходи, да друг друга денунцира, да друг друга често пута, ако га не трпи, пријави, да је био у припитом стању, било то истина или не било, само да му штете нанесе, а ја држим, да то није оправдано и да би најмање требало, да се једном законском основом даје прилика да се у друштву људском може ширити денунцијацијa и клевета. (Председничку столицу заузима Стеван Раковски). Јер ако хоћемо, да такова средства уклонимо, онда не радимо оно, што од нас захтјева љубав према народу и поштовање према друштву и друштвеним уредбама, него се ради онако, како су радиле све апсолутистичке власти, које своју моћ и своју снагу базираху на денунцијацијама, да могу оне, који су им непођудни, прогањати и светити се за кораке, који су њима били неугодни. (Чујмо, Чујмо!)

Моја господо, има таквих одредаба и много више. Ево их и у §. 23., који гласи овако (чита): „Нузгредно занимање, било са плаћом или без плаће, може намјештеник примити и обављати само уз претходну дозволу свога врховништва. Дозвола се може ма када одузети.

Не може се дозволити прихват нузгредног занимања, ако се исто не слаже са угледом службовног чина или са савјесним обављањем службовних дужности или ако тиме настане интересни одношај.

Намјештеник не смије странкама за новац састављати на жељезницу управљене поднеске те не може странке заступати напрама жељезницама.

Намјештеник дужан је од врховништва затражити дозволу, да се особе, које у његовом кућанству стоје под његовим надзором, могу бавити трговином или обртним послом.

Рекао сам мало час, поштовани доме, да се оваковом законском основом граде робови, да се од намјештеника гради такав створ, који не може да се макне оданде, камо га је његов претпостављени заковао и поставио, а по овом §. 23 забрањује се њему, да се бави нузгредним занимањем, ако то њему његово вријеме и допушта. Он се не може бавити нузгредно другим пословима, ако зато не добије претходне дозволе од свога врховништва. Господо моја! Ми знамо, како су тешке наше животне прилике, ми знамо, кеко су тешки данашњи одношаји, а како су јадне плаће железничких чиновника, а посебице железничких намјештеника, особито оних нижих. Ми знамо, како су мизерне њихове плаће, знамо, како је тешко живјети човјеку, који се мора борити за свагдањи хљеб свој и од уста својих откидати, да може хранити породицу своју па кад се у таковим приликама јоште тражи, да он мора тражити посебну дозволу од врховништва, и да без те дозволе не може да себи нузгредно заради кору хлеба и тако помогне и ојача своју материјалну егзистенцију, онда ја немам довољно речи, да осудим овакове одредбе.

Ђуро Шурмин: У десперацију тјера их овакова законска основа. (Бука. Председник звони).

Буде Будисављевић: Ја ћу само да епоменем, да се такнем одредаба, да се они, који имаду слободног времена и прилике, и који могу и хоће, да си нешто зараде узгредним занимањем, стављају на милост и немилост врховништва односно својих претпостављеника, који 'их могу препоручити или не препоручити код врховништва. Господо, узмите само у обзир скупоћу, која влада у појединим градовима, а ту је највише жељезничких намјештеника, као на примјер у граду Загребу, гдје жељезнички намјештеник мора на своју станарину надоплатити још једанпут толико, да може платити стан, и то не стан, који би одговарао њему и његовој фамилији, који би одговарао здравственим прописима, па му се уз то још овом законском основом дозвољују тек sub conditione, да се може

бавити нузгредним занимањем, ако му то допусти његово врховништво. Допустите, господо, да је такова законска одредба руга на свако либерално схватање духа нашега времена, и ја не разумијем, како људи, од којих се захтијева, да познају прилике живота, у којима живи народ и чиновништво, како такови људи могу доћи на идеју, да оваково законско одређење стављају у закон. (Врло добро.)

Франо Супило: Равнатељ има превише плаће. Њему треба обалити плаћу.

Предсједник: Госп. заступника Супила молим нека остане на миру, буни заседање.

Алберт Ковачи: Дражи га читање.

Буде Будисављевић: Поштовани доме! Ја питам, којим правом усуђује се држава, да мене ограничава у слободном кретању и слободној употреби времена, које мени на располагање стоји, да га употријебим, како најбоље знадем и умијем. Питам ја, којим правом ствара држава од слободног грађанина једног простог римског роба, како може допустити држава, којој морају бити познате прилике, да чиновници њезини, као примјерице у Загребу, морају плаћати дуплу станарину, него што им је означена. Зашто влада о том, да води рачуна, кад је доказано, говорим о конкретном случају, да је у Загребу скупоћа једнако, као и на Ријеци и у Будимпешти (Глас: Још је скупље), да су животне намирнице исто тако скупе, као и овђе, а влада неће да Загреб стави у први разред.

Фрањо Магдић: То је велика неправда за наше жељезничаре. (Вика. Председник звони).

Буде Будисављевић: Ја сам очекивао са стране оне владе, из уста које смо чули лијепих и платонских изјава, да ће бар та влада у таквом једном незнатном и ситном питању нама у сусрет изаћи.

Фран Супило: И ти то очекујеш од Стерења!

Предсједник: Господина Супила опомињем још једном, да на угарском сабору није обичај, да двојица говоре уједанпут.

Светозар Прибићевић: Било је и другојачијих упадица у овом сабору.

Предсједник: Господина Светозара Прибићевића позивам на ред, јер већ други пут буни сједницу. (Одобравање на љевици).

Алберу Ковачи: Пустите га, нека чита. (Бука на десном средишту).

Предсједник: Ако се господа не повинују председниковој опомени, употријебићу § 255. саборских статута.

Ђорђе Нађ: Добро је, већ давно су то заслужили.

Буде Будисављевић: Поштовани доме! Рекох, да се могло бар од данашње владе у оваковом стању ствари очекивати, да ће нам изаћи у сусрет и ако не у великим стварима, а оно бар у мањим, и да ће њезине платонске изјаве наћи такву конкретну форму. На жалост изгледа, као да се систематски ради против нас, изгледа, да су оне лијепе наде, да су она лијепа обећања, која су нас везала на данашњу владу, скоро сасвим заборавили они, од којих смо очекивати могли, да ће поштивати, цијенити и уважавати постојећи закон и постојеће одношаје и да ће те одношаје што бољим учинити, и међусобно пријатељство што више учвретити. А кад тамо, ми на сваком кораку сусрећемо повриједе, које иду тако далеко, да се ни у незнатним стварима не узима довољни обзир на наше потребе и законито оправдане захтјеве.

У овој законској сенови вели се (чита): „Не може се дозволити прихват нузгредног занимања, ако се исто не слаже са угледом службовног чина или са савјесним обављањем службовних дужности или ако тиме настане интересни одношај.“

Кад се ту каже „не слаже се с угледом службеног чина“, онда се може за сваку поштену заслугу рећи, да се не слаже с угледом службеног чина. А ја питам, ако ја немам као чиновник хљеба, зар се не слаже с угледом мога службовног чина, ако на поштен начин рукама хљеб заслужим.

Иван Лорковић: Како се слаже с угледом државе, да њезини чиновници немају шта јести?

Буде Будисављевић: Друштвено је схваћање таково, да што се -- рецимо — господину Стерењу, састављачу ове основе, не слаже с угледном службеног чина, да се то може слагати с угледом по мишљењу стотине хиљада других људи, који у оној поштеној заради не виде никакве срамоте.

Иван Лорковић: Стерењи је данас диктатор Угарске.

Буде Будисављевић: Ако се господи, која живе на свили и кадиви, нешто не слаже се службеним положајем, ми обични људи имадемо сасвим друго мишљење о том (Одобравање.). Ако поједини људи мисле, ако ја н. пр. не могу као службеник иначе да живим, па се прихватим једнога ручног посла, да се то не слаже са службеним чином мојим, онда се такова господа крупно варају, онда такова господа не познају живота у другим странама свијета, не знају, какови погледи данас владају у најнапреднијим, најкултурнијим, највећим народима, јер прилике су такове, да н. пр. у Америци данас ако је неко богаташ и милијунар, може незгодним радом и спекулацијом сутра доћи на просјачки штап, па га ништа не женира, да данашњи милијунар сутра засуче рукаве и ради. Радити није срамота, али човјек мора да ради поштено и честито и сваки рад, којим се тако заслужује хљебац, одговара угледу и човјека и друштва. (чита):

„Намјештник дужан је од врховништва затражити дозволу, да се особе, које у његовом кућанству стоје под његовим надзором, могу бавити трговином или обртним послом“.

Један службеник, један чиновник, један намјештеник, који има дјецу и породицу да без дозволе врховништва не може својој дјеци дати, да се баве трговином! Овакова чема, ја мислим, у културној Европи нема, господо моја!

Иштван Келер: Не „господо моја“, већ t. Ház (пошт. кућо). (Бука).

Предсједник: (Звони) Молим мира!

(Наставиће се).

Борба народносних посланика на угарском сабору против Апоњијевих предлога.

(Свршетак.)

После Скичака је као последњи из редова народносне странке устао те се послужио правом завршне речи румунски народносни посланик

Аурел Влад: Славни саборе! (*Чујмо!*) Као што је јуче изјавио мој поштовани посланички друг др. Михаило Полит-Десанчић, пре двадесет и осам је година текла у сличном питању прва ове врсте дебата у овом сабору, кад се доносио XVIII. законски чланак од године 1879. Онда су у сабору присутни народносни посланици и њима на челу баш Саси били то, што су против овог законског предлога приредили велику дебату, која је стојала на високом нивоу, и то баш за то, што су били мишљења »Principiis obsta!« (*Чујмо!*). Кад овај данашњи законски предлог не ће — као што то тврди министарска мотивација и као што је то изјавио у свом говору господин министар богочасти и јавне наставе — да спроведе интенције оног закона, него иде корак даље у шовинистичком правцу, онда смо ми мислили, да је без икакве опструкционе тежње наша часна дужност, да сви проговоримо и да сви против овог зак. предлога заузмемо становиште.

Воома жалим, што та наша намера није пошла за руком. Но са жаљењем констатујемо и то, да се баш саски посланици, који су у прошлости у оној дебати играли онако лепу улогу, сад задовољили простим једним, ни хладним, ни топлим говором, под чијим је утецајем врло поштовани господин министар богочасти и јавне наставе рекао, да однета не разуме, за што после онога говора, који је у име поштованих саских посланика држао мој посланички друг Вилхелм Мелцер, није усвојио у опште овај законски предлог.

Није ми намера да се са поштованим својим посланичким другом Мелцером упуштам у полемику, а то с тога, што се он, односно моји саски посланички другови, ма да заузимају становиште, које нас одбија, ипак приближују оном гледишту, са којег ми полазимо. Ми наиме замерамо основном начелу овог зак. предлога по којем је овај зак. предлог помађаривање истакао себи за смер.

Господин известилац је својом полемиком увео неку нову, до сад непознату методу, кад је гледао да обори наше замерке и да им тежину обали тим, што се позвао на пример Румунске. Ја мислим, да сваки политичар ваља да буде на чисто с тим, да се као пример могу апликовати прилике само оних земаља, које су у истом положају те се само такве прилике могу упоређивати са нашим одношајима; али се пример онаквих држава, чије прилике са свим одударају од наших, не може у опште применити те се отуда што је у другој тој земљи, чије су прилике друкчије него наше прилике, које питање друкчије решено, не може извести конеквенција, да баш тако треба то и код нас удесити. Ја мислим, да на тој новој идеји нико не ће завидети поштованом господину известиоцу.

Славни саборе! Господин министар богочасти и јавне наставе рекао је, да овај зак. предлог у опште и не додирује оне традиције, које потичу од Деака и Етвеша. Вели, да овај зак. предлог само у појединостима доноси неке поправке, али не додирује саму мождину те остаје веран Деакову и Етвешеву предању. Ја мислим, да ми не ће бити тешко доказати, да поједине одредбе овог зак. предлога баш повређују мождину оних традиција. Веома је умесно истакао господин министар богочасти и јавне наставе, да је једна од кардиналних поставака Деакових и Етвешевих политичких традиција политичко јединство, али је том политичком јединству суштина и кардиналан саставни део *равноправности*. У уводу у закон о народносној равноправности постављена су ова два начела: начело политичког јединства и начело равноправности. Шта ваља разумети под том равноправношћу, то је такођер изведено у уводу у народносни закон, који каже, да потпуна равноправност грађана ове земље, што се тиче свију прилика, остаје у важности и само се сужава у погледу званичне употребе различних језика а и само у толико, у колико то чини потребним јединство земље, практична могућност владавине и администрације и тачно правосуђе.

17. § пак према тој равноправности изјављује ово: „Како је на пољу јавне наставе са гледишта општег образовања и општег благостања немађарских држављана највиши смер успех јавне наставе, то је држава дужна, да се, колико ијоле може, у наставним заводима брине за то, да се њени грађани, били ма које народности, који у већим масама живе заједно, могу на свом матерњем језику образовати све донде, док не почиње више академско образовање! Том политичком јединству основ је равноправност, да у Угарској немађарски држављани имају права, да се образују на свом матерњем језику, како на пољу јавне наставе, тако и на пољу средњошколске наставе.

Де да видимо, у колико је повређено то начело равноправности, које према традицијама Фрање Деака и барона Јосифа Етвеша чини тако рећи кардиналну везу и основно начело политичког јединства, јер се без тога не да ни замислити политичко јединство. **Ја барем не могу себи да замислим такво политичко јединство, које иде на уштрб равноправности**. Како могу немађарски држављани разумети и сносити јединство, кад оно иде на уштрб њихове равноправности? (*Тако је! Тако је! на народносним клупама*). Ја мислим, да онај, који хоће то политичко јединство, мора хтети и равноправност, јер ако је не ће, онда то политичко јединство постаје антипатично и постаје несносљива копча за један део држављана.

А сад да видимо, у колико овај зак. предлог, што је сад на тапету, вређа начело равноправности. Вређа га прво и прво тим, што исказује искључивост мађарског језика у повторним школама. Повређено је основно начело, да немађарски држављани у народним основним школама имају право, да на свом рођеном матерњем језику добију наставу на целом пољу народне школе. То основно начело повређено је и тим, што се на уштрб немађарских држављана мађарској деци у мешовитим школама осигурава предност, која није оправдана.

Општа је тужба, да се у нас, бар данас, народна настава, а нарочито државна народна настава не употребљава на то, да се шири знање и да се дигне опште образовање, него на то, да се свет помађарује. У том погледу позивам се на веома еклатантан пример. Пре неколико година је у једној великој румунској општини у торонталској жупанији на испиту био школски надзорник па је видео, да деца у опште нису показала никаква напретка. Одма је позвао учитеља на одговор па му је попретио, да ће га дисциплинарно казнити. Кад су испити били довршени, скупи се интелигенција те општине па се стане разговарати о томе, како је било могуће, да деца у опште нису напредовала. На тој поверљивој конференцији пребацио је надзорник учитељу, што није радио ништа, што није постигао никаква резултата, па му је и опет попретио, да ће повести против њега дисциплинарну истрагу.

Са жалошћу видимо, да се често у општинама, у којима становници говоре стран језик, намештају такви учитељи, који у опште не знају тог језика. Да би се стало на пут тој неупутности, ја мислим, да би се ваљало побринути за такве учитеље, који знају језика народности и који су кадри да предају на тим језицима, јер иначе не ће напредовати ни настава на мађарском језику а ни настава у опште (*Одобравање на клупама народносних посланика*).

Па баш с тога сам био слободан, да поднесем онај предлог за одлуку, да се господин министар упути, да се у државним препарандијама побрине за то, да приправници добију наставу и на народносним језицима, да буде у примерену броју учитеља, који ће у школама по народносним крајевима бити у стању разумети матерњи језик оне деце. Овај зак. предлог, ма да у једној својој одредби одржава издржаваоцима школе право, да могу установљавати наставни језик, садржи у себи и ону другу одредбу, што захтева учење мађарског језика, тако да и сувише лежи на длану, да ће се тај захтев потенцовати у тој мери, да ће потпуно бити искључена настава на матерњем језику.

Шта видимо дакле? Видимо то, да је купус наставе на народном језику поверен кози мађарског шовинизма. А са свим је природно, да ми тај купус нисмо ради да поверимо тој кози.

То су моје замерке и моји приговори, које сам хтео да изнесем приликом завршне речи. Поново препоручујем свој предлог за одлуку, да се усвоји (*Одобравање на народносним клупама. Говорнику честитају многи*).

Председник: Изјављујем, да је саветовање довршено. Сад долази гласање. Према овом зак. предлогу има пет предлога за одлуку, предлог дра Михаила Полита-Десанчића, предлог Ладислава Голдиша, предлог Теодора Михалија, предлог дра Александра Вајде-Војевода и предлог Фрање Скичака. Ови предлози за одлуку предлажу, да се скине с дневног реда овај зак. предлог, а уједно желе, да се упути господин министар богочасти и јавне наставе, да поднесе нов предлог. Напротив предлог за одлуку, који је поднео господин посланик Аурел Влад, не стоји у опреци са законским предлогом, јер он само тражи нарочите одредбе с погледом на препарандије. Према тому ћу предлог за одлуку, који је поднео господин посланик Аурел Влад, засебно изнети на гласање (*Одобравање*).

Питам дакле: прима ли славни сабор законски предлог, који је на тапету, у опште за подлогу специјалној дебати, према предлозима за одлуку, које су поднели господа посланици др. Михаило Полит-Десанчић, Ладислав Голдиш, Теодор Михали, др. Александар Вајда-Војевод и Фрања Скичак. Молим ону господу, која примају овај законски предлог у опште за подлогу специјалној дебати, нека изволе устати (*Устаје већина*). Изјављујем, да је сабор овај законски предлог усвојио у опште за подлогу специјалној дебати. Према тому отпадају предлог за одлуку, које су поднели господа посланици: др. Михаило Полит-Десанчић, Ладислав Голдиш, Теодор Михали, др. Александар Вајда-Војевод и Фрања Скичак.

Питам сад славни сабор, да ли изволева примити предлог за одлуку, који је поднео господин посланик Аурел Влад.

перовођа Ладислав Хамерсберг (*чита предлог за одлуку, који је поднео Аурел Влад*).

Председник: Питам славни сабор: изволева ли примити овај час прочитани предлог за одлуку, који је поднео господин посланик Аурел Влад? (*Узвици: Прима се! Не прима се!*). Молим ону господу посланике, која примају тај предлог за одлуку, нека изволе устати (*Устаје мањина*). Изјављујем, да већина овог сабора не усваја предлог за одлуку, који је поднео господин посланик Аурел Влад.

*

Тиме је та значајна, могло би се рећи: историјска расправа свршена. У специјалној расправи су народносни посланици подносили исправке, али су сви ти исправци, осим једног јединог, који је поднео румунски народносни посланик Ладислав Голдиш, били одбијени.

Осим завршујемо наш извештај о борби народносних посланика на угарском сабору против Апоњијевих предлога.

НОВИ САД, 18. јуна 1907.

— **Какав је нови бан**. Већ смо донекле приказали новог бана Хрватске и Славоније, *Ракодцаја*, који се је некад звао *Фучек*. Али о тој новој ексцеленцији доносе хрватски листови нове и нове податке. Тако у 147. броју загребачког „*Покрета*“ читамо о новом бану овај извештај „Покретова“ посебног извештача из Будимпеште:

„Пошто се јавља по новинству и комбинација, да је понуђено и дру С. *Шумановићу* мјесто подбана у Ракодцајевој влади, изјавише вашем дописнику *српски чланови* наше коалиције, једногласно, да сматрају Шумановића уза све принципијелне и политичке опреке *ипак толико поштеним*, а да би могао примити управу унут. одјела у влади једнога Ракодцаја. С. *Шумановић* је г. 1897. *био бранитељем сјеничачких сељака* на расправи, којој је код судбенога, стола предсједао садашњи бан Ракодцаји и који предсједатељ је онда *предложио 13 сељака на казан смрти на вешалима*. Ова казан је извршена на *тројици*, Како даље изјављују српски заступници, међу објешенима се је налазила *Мара Лончар*, за коју је касније *доказано необичним фактима*, да је невино осуђена на смрт. Од ове тројице објешених био је један штићеник госп. Шумановића. Тај сељак је *био кљаст на десну руку*, а био је *вјешан и ради тога*, што да је десном руком ударао *по оним чиновницима*.

Све ове чињенице, *забашурене* за вријеме Куена, *дошле су на видјело*

тек иза вјешања ове тројице, кад су правници претресали опет сјеничачки случај. И кад би се г. Шумановић примио сада владе под баном Ракодцајем: *иљунуо би на правду и своју рођену крв*, а за то сматрају српски заступници Шумановића неспособним".

Новости из места и из народа.

Нови Сад, 18. јуна 1907.

— **Београдски „Станковић" у Новом Саду.** Јуче је новосадско Српство свесрдно дочекало, с весељем цео дан у својој средини имало и најпријатељскије испратило врло миле госте. Били су то „Станковићевци" са својим одличним ликовођом г. Сташом *Биљичким*. У саборној цркви било је на литургији дупком пуно побожна света, који је дошао, да ужива у одиста уметничком певању београдског „Станковића". Од црквених песама, које су све од реда биле приказане ванредно лепо и складно, истичемо дивну херувику и т. зв. крушевачко причасно. После подне је у великој дворници Мајерова хотела одржан био концерат, на којем је вредно певачко друштво обилно имало прилике, да докаже необичну извежбаност и дисциплинираност. Нарочито се одликовао мушки збор, са лепим одушевљењем и жаром отпевавши Маринковићев „Јуначки поклич" и Биљичкога „Јесен стиже..." Председник „Станковића" свештеник *Милојевић* захвалио је бираним речима за срдачни дочек а онда је новосадски „Невен" отпевао прекрасну даворију Ђуре Јакшића „Падајте браћо..." у Хавласовој композицији. Београдски „Станковић" је у Новом Саду оставио за собом врло лепу успомену а надамо се, да је такву исту и он понео собом из Новог Сада.

— **У пажњу Србима лечницима.** Расписан је стечај за другог општинског лечника у Чуругу са 1600 круна годишње плате и 300 круна станарине. Хонорар за лечничку посету је дању 40 а ноћу 80 потура а хонорар за преглед мртваца 40 потура. Другом општинском лечнику биће поверено и прегледање кланице те ће према тому уживати и хонорар, који је за то одређен. Молбенице, снабдевене свим прилозима у смислу 9. §-а I. зак. чланка од године 1883., односно у смислу 143. §-а XIV. зак. чланка од године 1876., имају се поднети солгабирову дру Томи *Сечењију* у Жабљу најдаље до 2. (15.) јула о. г. Молбенице, које стигну доцније, не ће бити узете у обзир.

Ми са своје стране обраћамо пажњу Срба лечника на ову прилику, која им се даје, да своје знање и свој рад употребе на добро једне српске општине.

— **Са српског прстена.** Г. Коста *Бушаш* из Бавништа верио се са госпођицом Љубицом *Доловачком* оданде. Срећно!

— **Концерат Николе Корфеска-Корфескинија.** Као што смо већ јавили, сутра у уторак 19. о. м. (2. јула п. р.), биће у великој дворници Мајерова хотела концерат гласовитога тенористе Николе *Корфеска-Корфескинија* и жене му, сопранискиње Марије Корфеско. Љубитељима лепог уметничког певања даје се овим прилика, да га се наужívају, јер је Корфеско-Корфескини одличан певач, који уз ванредно јак, школован и симпатичан глас располаже и зрелим уметничким схватањем те дела великих музичара приказује са дубоким разумевањем. Концерту даје вредности још и то, што се наша колико млада, толико већ призната уметница гђца Софија *Јоцићева* примила, да уметнички пар прати на гласовиру. Улазнице, за тај концерат могу се у напред добити у књижарници Августа Херпера. Препоручујемо концерат Николе Корфеска Корфескинија пажњи и новосадске српске публике, која је и до сад сваком приликом доказала, да уме ценити праву уметност.

— **Промоција.** У Черновици је пре неколико дана на ондашњем свеучилишту на част доктора богословије промовисан честити и образовани члан српске омладине г. Илија *Ивачковић*, родом из Беле Цркве из ондашње уважене српске куће Ивачковића. Господин Илија Ивачковић је и сарадник нашег листа и својим је досадашњим радом доказао, да Српство у њему добија ретко спремно и ваљана јавна радника.

НОВИЈЕ.

Петроград, 17. јуна. У Столипинову ће кабинету, као што се дознаје поуздано, доћи до реконструкције. Одступиће министар просвете *Кауфман*, министар пољопривреде *Васиљчиков* и министар трговине *Философов*.

ТЕЛЕГРАМИ

уредништву „БРАНИКА".

Побуна у Француској.

Безје (Beziers), 18. јуна. **Избори општинских представника нису се јуче могли одржати, јер ниједан бирач није дошао на биралиште.**

Стање у Хрватској.

Будимпешта, 18. јуна. **Хрватски бан Ракодцаји долази по свој прилици данас у Будимпешту. Крај свих опрекâ има наде, да ће се криза решити повољно.**

Немири приликом соколског слета.

Праг, 18. јуна. **Јуче је приликом свечаности соколског слета дошло до немира. Немачки ђаци и светина, која је чекала Соколе, побили се жестоко. Полиција је начинила реда. Деветорица ђака пријавили су полицији, да су озлеђени.**

ТРГОВИНА.

НОВОСАДСКА ПИЈАЦА.

ИЗВЕШТАЈ

од 18. јуна (1. јула) 1907. г.

Пшеница I. каквоће	— —	К	17'20	п.
„ II. „	— —	„	—·—	„
Зоб — — — — —		„	14·—	„
Јечам — — — — —		„	—·—	„
Кукуруз: — — — —		„	—·—	„
окрњен (стари)	—	„	10'60	„
нови — — —		„	—·—	„

Довози: слаби.
Расположење за куповање: добро.
Продато је: 50 мтц. пшенице: 50 мтц. зоби, — мтц. јечма и 200 мтц. кукуруза.

Управник: **Др. Мих. Полит-Десанчић.**
Одговорни уредник: **Јанко Перић.**

ОГЛАСИ.

ПОЗИВ.

Чланови друштва „Добротвора" позивају се на основу решења Главне Скупштине број 4. од 25. VI. 1907. и наредбе министарске број 2613/1907. да изволе доћи у

ванредну скупштину
ДРУШТВА „ДОБРОТВОР"-А
У НОВОМ САДУ,

која ће се одржати

у четвртак, 21. јуна (4. јула) 1907. год. у 2 сахата после подне у великој дворани хотела „Јелисавете"

са преосталим дневним редом од главне скупштине, држане 25. јуна о. г.)*

ДНЕВНИ РЕД:

1. Оверовљење чланова, који су дошли у скупштину.
2. Отварање скупштине.
3. Промена друштвених правила.
4. Избор три члана, који ће оверовити и потписати записник ове ванредне скупштине.

*) Како се у главној скупштини о. г., за коју је била на дневноме реду и промена друштвених правила, није искупио прописани број чланова у смислу 22. §-а основних правила, то на основу горње министарске наредбе после 8—10 дана сазвана ванредна скупштина са истим дневним редом безусловно може доносити закључке, али се у смислу исте наредбе назначује да та скупштина може само у оним предметима доносити закључке, који су предмети у прошлој скупштини били уврштени у дневни ред и да ће без обзира на број чланова моћи доносити закључке.

У Новом Саду, 15. (28.) јунија 1907. г.

311 2—3 **ПРЕДСЕДНИШТВО.**

СТЕЧАЈ.

Расписује се стечај на ДВА места из стипендијске задужбине *Катарине Д. Јовановић.*

Годишња пристојба сваке стипендије чини 400 круна.

Одређена је за учитељске приправнике и приправнице, који су Срби и Српкиње православне вере родом из Босне или из земаља под крупом св. Стевана, и који се обвежу, да ће по свршетку наука најмање шест година дана на којој српској православној школи у Босни учитељевати. Питомци ови и питомице имају своје науке слушати и свршавати на српској православној учитељској школи засад у Сомбору, Пакрацу или Карловцу а с временом, кад се у Босни подигне учитељска школа за образовање учитеља и учитељица за српске школе православне вероисповести, имаће науке своје на том заводу свршавати.

Молби ваља приложити: 1) крштено писмо: 2) школска сведочанства од последње две године; 3) сведочанство од политичке власти о сиромаштву, у ком ваља да стоји и то, колико деце имају родитељи молиочеви; 4) лекарско сведочанство о здрављу и накаламљеним богињама. Ко не приложи бар једну од наведених сведоџаба, нек последице припише себи самом.

Све сведоџбе треба послати и у *оригиналу и у обичном препису.* Оригиналне сведоџбе врати ће се молиоцима, пошто се упореде с преписима.

По наредби министарској не сме ни један питомац уживати две или више стипендија у једно и исто доба.

Сваки питомац добија „Питомачка правила", којих се мора строго придржавати.

Рок овом стечају траје до 1. (14.) августа о. г.

Молбенице, које стигну после истеклог рока, не ће се узети у обзир.

Из седнице Књижевног Одбора Матице Српске у Новом Саду, 7. (20.) јуна 1907.

Председник Матице Српске:

315 (1—3) **А. Хаџић** с. р.

ОГЛАС.

Срп. правосл. црквн. општина у Ади овим расписује дражбу на мањак око оправке месне св. цркве, и то:

1. Дунђерски и бојадисарски посао . . . . 869 кр.
2. Прање цркве изнутра и чишћење иконâ . . 300 кр.

Сваки овај посао ће се засебно издавати. Дражба ће се одржати у недељу 24. јуна (7. јула) у 3 с. по подне. Сваки лицитант дужан је 10% вадиума положити. Одбор задржава себи право, да изда посао, коме за добро нађе. Предрачун се може видети код потписаног поверође.

У АДИ, 13. јуна 1907.

Јаша Мркшић с. р.
предс. ц. о.

јереј **Љубомир Слепчевић с. р.**
поверође. 309 2-2

Јавна захвала.

Г. С. Мителбах, Загреб, Јелачићев трг. 2.

Овим Вас обавешћујем, да сам са Вашим **шведским капљицама** врло задовољан. Већ сам употријебио толика средства за моју супругу, која већ много година болује на мучнини, повраћању, желудачним грчевима, вртоглавици, али узалуд: она није оздравила; од када употребљава Ваше шведске капљице, посве је здрава, ради чега Вам изричем своју најсрдачнију хвалу. Бог Вас поживио још много година на корист човјечанства. Уједно молим, да ми одмах пошаљете поузећем 10 оригиналних боца шведских капљица са заштитним знаком »Salvator«.

Са велештовањем

204 4—5 **Ђуро Шефер.**

Сегхеб, дне 24. јануара 1905.

СТЕЧАЈ.

Расписује се стечај на **два** упражњена стипендијска места из задужбине **Нестора Димитријевића** с годишњом пристојбом од 400 круна за ученике ниже, евент. горње гимназије.

Молби ваља приложити: 1. крштено писмо; 2. школска сведочанства од последње две године; 3. сведочанство од политичке власти о сиромаштву, у ком треба да се наведе и то, колико деце имају молиочеви родитељи; и 4. лекарско сведочанство о здрављу и накаламљеним богињама. — Ко не приложи бар једну од наведених сведоџаба, нек последице припише себи самом.

Све сведоџбе треба послати и у *оригиналу и у обичном препису.* Оригиналне сведоџбе вратиће се молиоцима, пошто се упореде с преписима.

По вољи оснивачевој имају првенство на ту стипендију синови и питомци браће му Кузме и Ђире, даље сродници завештачеви из Јакова у Срему, а за тим ученици родом из Великог Бечкерека.

По наредби министарској не сме ни један питомац уживати две или више стипендија у једно и исто доба.

Сваки питомац добија „Питомачка правила", којих се мора строго придржавати.

Ток овоме стечају траје до 1. (14.) августа о. г.

Молбе, које стигну после истеклог рока, *не ће се узети у обзир.*

Из седнице Књижевног Одбора „Матице Српске", у Н. Саду 7. (20.) јуна 1907.

Председник „Матице Српске".

313 1-3 А. ХАЏИЋ, с. р.

СТЕЧАЈ.

Из стипендијске задужбине **Рахиле Манојловић рођ. Белеслијин** расписује се стечај на **једно** стипендијско место.

Стипендија износи годишње 800 круна.

Одређена је за *ученике ма које струке наука*, који су Срби православне вере, родом из Угарске, и који слушају науке на каквом школском заводу у Угарској.

Првенство имају свагда и при сваким околностима ученици из породице Белеслијине, односно они, који с том породицом у сродству стоје.

Молби ваља приложити: 1) крштено писмо; 2) школска сведочанства од последње две године; 3) сведочанство од политичке власти о сиромаштву; 4) лекарско сведочанство о здрављу и каламљеним богињама; 5) службено уверење о том, да је из породице Белеслијине или у сродству са завештатељком. Ко не приложи бар једну од наведених сведоџаба, нек последице припише себи самом.

Све сведоџбе треба послати и у оригиналу и у обичном препису. Оригиналне сведоџбе вратиће се молиоцима, пошто се упореде с преписима.

По наредби министарској не сме ни један питомац уживати две или више стипендија у исто доба.

Сваки питомац добија „Питомачка правила", којих се мора строго придржавати.

Рок овом стечају траје до 1. (14.) августа о. г.

Молбенице које стигну после истеклог рока, не ће се узети у обзир.

Из седнице Књижевног Одбора Матице Српске 7. (20.) јуна 1907.

Председник Матице Српске

314 1—3 А. ХАЏИЋ с. р.

Власник и издавалац: деоничарско друштво »Браник« Штампарија деоничарског друштва »Браника«